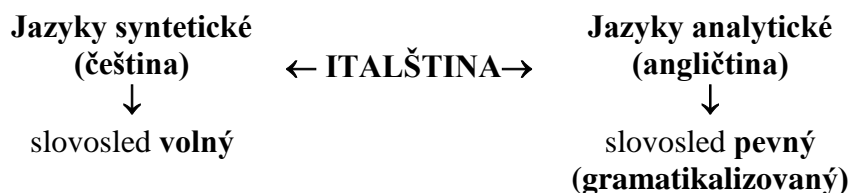

L 11 Slovosled české věty

A. **Slovosled** je jen jedním z **faktorů informační struktury** výpovědi. Mathesius používal termínu „aktuální členění věty“. Aktuálního proto, že aktuálně, v daném kontextu a v dané komunikační situaci je věta členěna na tzv. východisko, informaci známou, ze které mluvčí v komunikaci vychází; a na tzv. jádro, které představuje informaci novou, ke které mluvčí v komunikaci směřuje. Termín „aktuální členění“ je těžko přeložitelný do angličtiny, a proto Jan Firbas zavedl anglický termín „functional sentence perspective“ (funkční větná perspektiva).

- V češtině je slovosled volný díky existenci morfologického pádu jmen
- V italštině je slovosled *zčásti* pevný S-V-O, protože v italštině neexistuje gramatická kategorie pádu u jmen: syntaktická funkce větných konstituentů je signalizována výhradně **POZICÍ** ve vztahu k predikátovému slovesu
- V angličtině je slovosled pevný/gramatikalizovaný S-V-O, protože v angličtině neexistuje gramatická kategorie pádu u jmen: syntaktická funkce větných konstituentů je signalizována výhradně **POZICÍ** ve vztahu k predikátovému slovesu:

Př. 1:

<p>Lovec</p> <p>Il cacciatore</p> <p>The hunter</p> <p>Il leone</p> <p>S →</p>	<p>zabil</p> <p>ha ucciso</p> <p>killed</p> <p>ha ucciso</p> <p>→ V</p>	<p>Iva.</p> <p>un/il leone.</p> <p>a/the lion.</p> <p>un/il cacciatore</p> <p>→ O_d</p>
--	---	--

B. Základní pojmy

- V pojetí a terminologii Firbasově o větné perspektivě (= aktuálním členění věty) **vedle slovosledu** **spolurozhodují další faktory: kontext, sémantické funkce (role) konstituentů výpovědi na sémantických škálách a v mluvené řeči intonace**
- Každý větný element nese určitý **stupeň komunikačního dynamismu (KD)**. Je to míra, kterou určitý větný element přispívá k dalšímu vývoji komunikace. Jednotka s **nejnižším** stupněm KD = **téma** (východisko komunikace, to, o čem se mluví); jednotka s nejvyšším stupněm KD = **réma** (jádro výpovědi, ke kterému mluvčí v komunikaci směřuje).
- V češtině je **silná tendence** umisťovat do **finální (koncové) pozice** konstituent (větný element) s nejvyšším stupněm KD. V české větě tak sledujeme **základní rozložení KD**, tj. sled od elementu s nejnižším k elementu s nejvyšším stupněm KD